

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Éresek-utca 2. szám.

TARTALOM: A néptanító a társadalomra való hatásában. Siroky Imre. — Bell és Lancaster módszere a népiskolában. — Levelezés. Bielek Pád. Antal. — T á r c z a: Még csak gyerek. Nagy József. — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek. — Hirdetések.

A néptanító a társadalomra való hatásában.

Néptanító lévén, elmondhatom, hogy *kezdődik* az iskolaév; mert falan bizony csak most *kezd* kezdődni. Mi tudjuk, mily sokat jelentő szó ez; tudjuk, hogy ilyenkor veszi meg-megújuló kezdetét az a magasztos munka, melyet a társadalom legkevesébbé méltányolt, de legnehezebb munkában izzadó napszámosa, a néptanító végez.

Nem akarok én most fontoskodó képpel kartársaim elé kiállani, hogy leczkét adjak föl nekik; nem akarok én oktató cikket írni, mert erre sokkal illetékesebb egyének vannak testületünkben nálam; de egyéni impreszióimat legyen szabad az iskolaév beálltával néhány sorban közölnöm.

Tudom én, hogy senki közülünk nem megy neki egész éven át végzendő dolgának a nélkül, hogy előbb lelkiismeretesen számot ne vetne magával; de sokan talán inkább csak a *jövőbe* tekintenek olyankor és számításukat is a szerint csinálják. S épen ez a tapasztalat bátorított föl engem arra, hogy e néhány sort megírjam és egy más körülmény, hogy *most* irjam meg.

Tisztelt kartársak! Munkálkodásunk sikeres vagy meddő voltát szerintem csak a multtal lehet fölmérni, mert az *eredményt* a mult örzi. Én tehát a multba is visszanézek igen gyakran, iskolaév kezdetén, a végén pedig mindig és különösen. És szemlélődésem mindig csak arról az egyről győz meg, hogy ha Isten kegyelméből *nép-tanítónak* tartom magamat s lelkiismeret szerint is az akarok lenni, nem szabad beérnem az iskola falaitól határolt néhány négyszögölnyi működési területtel, hanem szélesebb alapon, nagyobb körben kell mozognom. Látom ugyanis, hogy az élet herce-hurezái között mint törlődik le hímor gyanánt az általam nevelt gyermek lelkéről és szivéről minden ékesség s mily rúttá lesz az; látom, hogy amit nappal fáradsággal építettem, a világ gonosz szelleme azt éjjel mind lerombolja.

Tudom, azt mondják erre sokan: Elég keservesen meg kell fáradsunk azon kicsiny téren is,

csak lelkiismeretesen töltsük be tisztünket. És részben magam is igazat adok e nézetnek, mert részben valóban jogosult. De csak is részben és nem egészen. Ha ugyanis nem volnánk mások, csak tanítók, oktatók: tökéletesen megállhatna az; de mi, uraim, **népnevelők** és **katholikus** népnevelők is vagyunk ám, ami már sokkal többet kíván tőlünk. Nekünk, összefogva azzal a másik díszes *néptanító* és *népnevelő* testülettel, a papsággal, arra is törekednünk kell, hogy a felnőttekre is legyen befolyásunk. A társadalomra kell hatnunk; arra a társadalomra, mely immár egészen degenerálódik s regeneratorokat kíván. S a papság után kikre várakoznék e díszes szerep, ha nem a tanítókra? Vagy mondhatja-e közülünk valaki, visszapiillantván a multba, hogy munkáját bevégezte mint népnevelő, mert a nép tényleg olyan, a milyenné ő nevelte, vagy legalább a milyenné nevelni törekedett? Azon eszmék vezérlik-e azt, azok termékenyítik-e meg gondolkodás- és cselekvésmódját, melyeknek csiráit szivükbe-lelkükbe lerakta, melyeket ott néhány évi buzgólkodásával életre keltett és gonddal ápolt? Feleljen meg e kérdésre az egyéni szemlélődés eredménye; de tudom azt az egyet, hogy az a felelet megcsóváltatja fejünket.

Ott vagyunk tehát, hogy ha népnevelők akarunk lenni: az iskola falai között nem tölthetjük be teljesen a szerepünket, mert hatnunk kell a társadalomban is az olyanokra, akik a cselekvés szabadságával bírnak, kiket a fegyelem erős fékszára személyes tekintélyünkhöz többé nem köt: a szülőkre, a felnőttekre, a családokra.

Nagy kérdés azonban: mi uton-módon férkőzhetünk az egyeshez, hogy bizalmát megnyerjük, hogyan juthassunk be a családokba, hogy a jó magját ott elhinthessük? Haszontalan is másfelé tekintgetnünk, mert a *szó* hatalmán kívül nem áll egyéb rendelkezésünkre. Igaz, hogy ez eddig is rendelkezésünkre állott, mégis a társadalmi állapotok depraválásáról panaszkodunk; de ne feledjük, hogy a *szó* hatalmával eddig csak nagyon is kis körben, az iskolában éltünk.

Valljuk be — hiszen magunk között vagyunk s

a dolog amugy is igaz — hogy nem is igen iparkodtunk magunkat érvényesíteni.

En figyelemmel kísérem a másik nagy néptanító-testületnek, a papságnak munkálkodását is és látom, hogy a nép befolyásolása, vezetése és fölvilágosítása érdekében sokat próbál, sokat tesz, hasonlíthatatlanul többet mint a néptanítók, mert nem elégszik meg azzal, hogy az iskolában elvégi a rá várakozó munkát, a hitoktatást; tud is sikert fölmutatni, de bizony az is kevés. Ő maga is érzi azt, mert még folytonosan tervez, kísérletez és tanácskozik magával. A bajokat látja, keresi hát a forrásokat, hogy megfelelő gyógyszert alkalmazhasson. A forrás már meg is van, hiszen maga a római pápa mutatott rá, az orvosság pedig készűl nálunk is. — Az akezióban *buzgóságunkkal* nekünk is részt kell vennünk, mert — elbizakodás nélkül mondhatom — nálunk nélkül még talán az is fiaskót csinálhatna, míg közremunkálásunk teljes sikert biztosíthat neki.

Hadd szóljak röviden mindkét dolgról. A társadalom korrumpálásának két leggonoszabb munkása a *szó* és a *betű*. A mai kor bálványja a szó-lásszabadság, mely szabados szó-lással táplálkozik. Ma már kimondhat bárki bármit; lehet az istenbántó, lehet hazug vagy erkölersrontó; leírhat mindent és terjesztheti szabadon. Ha van is némi törvény, az sem erősen akadályozója, csak enyhén bosszulója a bűnnek. Mintha csak egyenesen olyan czélzattal lenne alkotva: Mit törődöm én az okozott sok rosszal, elég ha megrovom a vétkezőt. Ha tetszik valakinek a rossz, gyönyörködjék benne. Csak az államistent ne bántsa senki, mást mindent lerombolhat: vallást, hitet, erkölsöt, becsületet, — mindent ami drága és ami szent. És ez a fonák

intencióju szabadság a bajok legfőbb forrása, ezt használják föl sokan kárhozatra vezető czéljuk elérésére. Az embert ugyanis, míg isteni és erkölsi törvényt és tekintélyt ismer, csak egyenes uton lehet vezetni; ámde sokan vannak, akik görbe utakon szeretnek járni; ezeknek tehát a saját képükre és hasonlatosságukra kell előbb formálniok az embert, hogy őt czéljaikra fölhasználhassák. És formálják is úgy, hogy igen sok emberen már — Uram bocsá! — talán a jó Isten sem ismeri meg, hogy az ő képére és hasonlatosságára van teremtve, mert inkább az ördögével hasonlatos a képe.

A szabad sajtó nagyon kárhozatos munkás lehet! Hihetetlen, amily gyorsasággal tud az rombolni, hiszen ma már minden ember olvas s anynyira el van vakítva a nép, hogy inkább kap a rossz, mint a jó után. Bátran állíthatjuk, hogy a meglévő bajok legnagyobb része a rossz sajtótermékek nagymérvű elterjedtségéből származott. Bölcsen mondotta tehát a bölcs pápa, hogy az orvosság nem lehet más, mint ezeknek eltávolítása, vagy legalább hatásuk ellensúlyozása. Ha méreg került a testbe, hogy azt megakadályozni elmulasztották vagy nem lehetett: legalább ellenmeggel veszik elejét romboló hatásának.

Ezt a kettős czélt, t. i. a rossz sajtótermékek megakadályozását, illetőleg ellensúlyozását vette legutóbb tekintetbe és fogja magának a szentséges atyának tanácsára, használni a másik nagy tanító-testület — a papság. Ki van adva a jelszó: csak írni és írni a jót szakadatlanul, és terjeszteni azt minden erőből! Irni úgy, amint a szükség kívánja és adni olyan olesón, amint csak lehet.

Talán azt kérdezi itt tőlem valaki: Mi közünk nekünk néptanítóknak a papság dolgához, mit ér-

TÁRCZA.

Még csak gyerek.

Pár héttel ezelőtt egy családhoz mentem, hol éppen ebédnél ültek. Valamennyien nyugodtan élvezték az Isten áldását, csak egy kis fiú állt morgován egy sarokban. — Hozzá léptem s nyájasan kérdém, mi baja? No bezzeg erre aztán eldőlt Budavára. — A kis fiú földre vetette magát, rúgott, harapott, hadonászott s oly éktelen sirást vitt véghez, hogy én csaknem megijedve, kérdőleg néztem anyjára. — Ez így felelt: »A kis Laci azért haragszik, mert bátyja szebb tányért kapott az ebédhez, mint ő, s most ime még szebbet hoztunk neki, mégsem akarja elfogadni, sem ebédelni nem akar, sokszor cselekszik így s ilyenkor nem birunk vele. No de még csak gyerek, nem tudja mit cselekszik, majd megjő az esze, ha nagyobb lesz.«

Valóban alig van szomorúbb látvány mint tanúja lenni egy ily gyermek tehetetlen vergődésének, látni elvörösödött arcát, sirástól kidagadt szeméit s hallani a minden illetésre meg-megújuló kétségbeesett acsarkodást. Senki sem bántja őt, gondoskodva van minden szükségletéről, nyájasan beszél hozzá mindenki s ő viszonzásul minden tőle

kitelhető módon mutatja békéltenségét. Csitítás, engesztelés, kérlelés mind hasztalan. Igéretünket meg se hallgatja, kedveskedésünket visszautasítja, — de ha mi magunk vonjuk vissza az elutasított tárgyat vagy ajándékot, azzal megint bántva érzi magát és egy oktávával feljebb kezdi sirását. Ime kedves kartársak, itt ismét egy erkölsi betegséggel állunk szembe, melynek neve *makacsság*.

Keletkezik a szülők kényeztető czírogatásából, melylyel minden kis sirás alkalmával igyekeznek a gyermekeknek kedveskedni, segítségére lenni, képzelte fájdalmát enyhíteni vagy őt vigasztalni és mulattatni. A sirásban ugyanis nagyon hamar felfedezi a gyermek azon eszközt, melylyel minden kívánságának teljesítésére kényszeríti szülőit. S ha nem következik be azonnal amit kíván, akkor a haragos sirás a pianóból a legmagasabb fortisszímóba tör át. Az ily makacs gyermek nagyobb hatás kedvéért földhöz vágja magát, ott vergődik a földön, míg csak végképen ki nem merül, vagy míg a szülők legyőzötve, sietve meg nem teszik kívánságát azon sovány vigasztalással: »még csak gyerek, majd megjő az esze, ha nagyobb lesz.«

Némely gyermekeknél a makacsság merev ellenállásban, zord hallgatás és konok tagadásban nyilvánul. Figyeljünk meg csak egy játszó gyermek-sereget, midőn egy közülök sértődve visszavonul,

dekel minket az ő küzdelmük? Hát kedves kártársaim! Erre csak azt felelem, hogy igen is sok közünk van hozzá, igenis kell hogy érdekeljen bennünket az a nemes küzdelem, sőt kell hogy erőnk-höz mérten abban részt is vegyünk, hogy összevessük vállunkat a papsággal, össze mindazon jó szándéku emberrel, ki az eláradt társadalmi rossz ellen küzdeni kész. A diéső munkában nekünk is jut szerep — és nagy szerep — csak félre ne húzódjunk tőle.

A napokban került a kezembe egy *előfizetesi főlhívás*, mely szerint ezt az akeziót a jövő január elejétől kezdve oly alapon készülnek megindítani, mely eddig hallatlan volt és talán lesz is örökre. Egy olyan terjedelmes *politikai* heti néplapot szándékoznak a nép kezébe adni, melyhez fogható nincs több. — (Lásd »Irodalom és művészet« rovatunkat. Szerk.)

Uraim, kártársaim! Pártoljuk ezt az üdvös eszmét, hogy testet ölthessen és higgyék el önök, nem kell, csak néhány év múlva sem kell már sirva néznünk utána, hogy az ismétlőiskolás gyermek, kikerülvén kezünk alól, hova degenerálódik néhány év leforgása alatt; mert ha leteszi kezéből az iskolai könyvet és fölveszi helyette azt a lapot: csak azt tanulja belőle tovább, a minek alapját tőlünk sajátította el az iskolában. Így aztán, ha nem is közvetlen, de közvetett módon annál hathatósabban foghatunk be a társadalom regenerálásának nagy munkájába, mert a kiábrándító, a gyógyító eszméknek terjesztői leszünk.

Siroky Imre.

Bell és Lancaster módszere a népiskolában.

»Ami jó: megtartsátok.« Sz. I.

Ugyan mit keres a mult századnak ez a műmiája a mi iskolánkban a 19-ik század végén, midőn a tanítási módszerek annyira kifejlettek; midőn a törvény gondoskodik, hogy a tantermek ne legyenek túltömve, lévén csak 60 gyermek felveendő egy tanterembe, a kikkel a tanító megerőltetés nélkül végezhet? Így szól a fiatal tanító, a ki a tanítóképző-intézetben azt tanulta, hogy Magyarországon csak 1868. óta létezik népnevelés, a mikor azt b. Eötvös József teremtelte meg. Persze a dolog nem egészen így áll, mert volt népnevelés Magyarországon 1868. előtt is és a törvény szigorú rendelkezése dacára van elég, sőt nagyon is sok iskola ma is, a hol 60 gyermeknél jóval többet kénytelen a tanító tanítani, és a tanítási módok fejlettsége mellett is nagyon jó szolgálatot tehet a Bell és Lancaster-féle módszer, melyet ha egészében nem is, de részben talán minden tanító használ, és használna Bell és Lancaster nélkül is. Mert miben áll a módszer? A jobb tanulókat felhasználni segédül a gyengébb és kisebb tanulók oktatásához, fegyelmezéséhez. És alig van iskola, melyben a tanító jobb tanítványait fel nem használna erre a nélkül, hogy csak rá is gondolna arra, hogy ő most Bell és Lancaster módszerét követi. Bell és Lancaster ezen tanítási módot egész rendszeré tették; t. i. azon czélből, hogy egy tanító alatt, egy helyiségben ugyanegy időben aránylag több gyermek nyerhessen oktatást, az iskolát felosztották több csoportra, e cso-

durczásan abbanhagyja a játékot, mennyire igyekeznek őt gyermekétársai kísérlelni, minden áron kiengesztelni; sokszor inkább többet engednek neki, csak ne haragudják. Igen, mert hol mindenki tesz, vesz, csinál valamit, az lesz a hős, ki egymaga ellenszegül. Avagy kedves tanítótársaim nem tapasztallátok-e valamennyien az iskolai életben, hogy mint csinál a makacs jellemű gyermek virtust a kötelesség-mulasztásból, engedetlenségéből, durczásságból s mint igyekszik megrendíteni sokszor nyilvánosan is — a tanító tekintélyét?

Ez erkölcsi betegséget könnyebb megelőzni mint gyógyítani, mert ha a baj már megvan, akkor már egy nagyjelentőségű erővel kell megbirkóznunk: *az akarattal*. Ezt hajlítani igen, de megtörni nem lehet a jó nevelés feladata. Mert a valódi jellemnek egyik elengedhetetlen alapja: *az állhatatosság és rendíthetlenség*. Össze nem kell azonban ezt zavarni a *hajlíthatatlanság, megátalkodottság, engesztelhetlenség és konoksággal*.

Amaz a tiszta jellem forrása és jele, emez a tulságos szülői engedékenység eredménye és ferde kinövése, mely a felnőtt korban végzetes lehet mind egyesekre, mind a társadalomra. Azért a makacsság első tüneteinek mutatkozásakor első teendők kikutatni, vajjon nem testi betegségben van-e annak alapja, avagy talán túllágy vagy túl-

szigorú bánásmód idézte-e azt elő? Első esetben orvosra van szükség, ki mindenek előtt a testi betegséget távolítsa el; a másik esetben ügyes bánásmód, mérsékelt szeretet, a durczásság észre sem vétele, szelid szigor, a legbiztosabb gyógyszer. — Övnünk kell a gyermeki kedélyt az ártalmas behatásoktól, szívében érdeklődést, rokonszenvet kell ébresztenünk s a gyermek oktalan durczásságának szelid komolysággal kell elejétől fogva ellenszegülnünk. Elégítsük ki minden valódi szükségét, de felesleges kívánságai iránt legyünk érzéketlenek. Ne féljünk, hogy a sirást folytatni fogja sokáig, ha annak sikerét nem látja. Legyünk nyugodtak, következetesek s czéltalan önzése, mely őt ellenünk ingerelte, nemsokára engedékenységre bírja őt. Ne tegyük meg minden kívánságát, hanem mellőzzük és fel se vegyük. Ha a gyermek lágyulni kezd, ragadjunk meg minden alkalmat, midőn szívére, jobb érzésére hatnunk lehet. Állítsuk elébe a gyermek Jézus példáját s buzdítsuk őt annak követésére. Elismeréssel vegyük a jóban való állhatatosságot, de ha ez makacssággá fajult, mely rendbontás, duzzogás és világos rossz akaratban nyilvánul, akkor fokozatos (érezhetőbb) fenytékhez nyuljunk, melylyel őt engedelmességre, kötelességének teljesítésére kényszerítjük. Nagy József.

portok mindegyike egy gyakorlottabb tanuló által oktattatott az elemi ismeretekben. A csoportok 10 gyermekből állottak egy *intő* — *monitor* — felügyelete alatt. Természetesen ezen *intők* mindig a legjobban tanuló, legjobb viseletű s így megbízható gyermekek közül választottak. A tanító csak az *intőket* oktatta, de szigorúan felügyelt, hogy minden *intő* a maga csoportját lelkiismeretesen lássa el.

Ezen rendszer a mi viszonyaink közt így, egészében nem volna kielégítő, mert ma már senki sem szeretné, ha gyermekét csak gyermekek tanítanák, de viszonyainkhoz alkalmazva igen jó szolgálatot tehet különösen az *osztatlan* népiskolában, hol egy tanító több osztályt kénytelen ellátni. Vegyük például először is a *hittant*. Az 1-ső osztályban még kézikönyvet nem adhatunk a gyermek kezébe, tehát a kérdések beemlézéséhez — mert emléztetnünk kell már az 1-ső osztályban is — alkalmazunk egy ügyes fiút, aki a gyermekekkel bizonyos időben karban mondatja a megtanulandókat. — A többi osztályban pedig a hittani óra előtt minden *intő* — nevezzük *kikérdezőnk* — kihallgatja saját csoportját s az eredményről a tanítónak számot ad. És pedig minden *kikérdező* egy nyolczadiv papirosra fölírja a csoportjába tartozók neveit, például így: 1-ső csoport. Néma Sándor nem tudta. Holló Károlynak volt 1 hibája. Ehes Péternek volt 3 hibája. Varju Ignác két kérdést nem tudott. Fehér József tudta. Fekete János tudta, t. i. hibátlanul, s így tovább, alul jön az aláírás: Érsekújvár, 1891. április 28-án. Kertész József, *kikérdező*. Ezen lapokat a tanítás előtt összeszedi és az iskola-asztalra teszi az első *kikérdező*, a ki az iskolában *vigyázó* is. Így a tanító mindig tudja, hogy ott olvastassanak ki maradt adós a megtanulással és ki nem. Felügyelhet, hogy a gyermekek hibátlanul tanulják meg a megtanulandót, mert a hibára azonnal figyelmeztetve vannak a *kikérdező* által. — És így tehetünk minden beemlézendővel.

A bibliai történetek betanításánál szintén alkalmazhatjuk a *kikérdezőket*, különösen a három alsó osztályban. — Az *olvasás* tanításnál az 1-ső osztályban igen nagy segítség 2 vagy 3 ügyes, türelmes *kikérdező*. Midőn a tanító elvégezte teendőjét az 1-ső osztály tanulóival, az egyik *kikérdezőt* a fal táblához, a másodikat a fekete nagy táblához állítja, hogy ott olvastassanak vagy gyakorolják a betűismerésben az aprókat addig, míg ő, t. i. a tanító a többi osztályokat látja el. Az olvasásban gyengék mellé szintén lehet egy-egy jó fiút rendelni még a 2-ik és 3-ik osztályban is, lévén a folyékony olvasás leginkább gyakorlás által elsajátítható. — Az *írásnál* az 1-ső osztályban ismét a nagy táblához állítom a *kikérdezőt*, hogy írassa a betűket és szavakat a kisebbekkel. A többi, t. i. 2—3—4-ik osztályokban 2—3 felügyelőt állítok fel, kik az írókra felügyelnek, hogy rendesen irjanak, ne ácsorogjanak, a tollat, papirost rendesen tartsák, egyenesen üljenek sat. A írásokat szintén az 5—6 osztály tanoncokkal nézetem át, a hibákat kijelöltem velök úgy, hogy midőn az írást én nézem, azonnal meglátom a hibákat, mert alá vannak huzva,

de persze a hibázó gyermek is látja hibáját.*) Hogy ez által a tanító mennyi időt gazdálkodik meg és a gyermekek is mennyire belejönnek a helyes és hibátlan írásba, azt szükségtelen itt fejtegetnem. A szépirásnál szintén felügyelők vigyáznak, hogy a gyermekek szabatosan csinálják a betűket. Tapasztalásból tudjuk ugyanis, hogy a gyermek szereti a *»hanyag«* betűket utánozni. Ennek elejét veszik az írásfelügyelők. — A *számtannál* az 1-ső osztályban számolhat fejből, vagy a gépen egy *kikérdezővel* irathatja a számokat a nagy táblára, ismeretheti a számjegyeket addig, míg a tanító más osztálylyal van elfoglalva. Egyébiránt a számtan az a tantárgy, mely az egész iskolát elfoglalja, de a szükség szerint itt is segíthetnek a jobb tanulók péld. az elkészített számtani feladványok átvizsgálásában stb. — A *nyelvtannál* jobb keze a tanítónak a néhány ügyes *kikérdező*. A *kikérdező* ugyanis tanítás előtt vagy után a rábizott gyengébb tanuló mellé ül és elemeztet vele stb. Saját tapasztalásomból tudom, hogy ez célhoz vezet és pedig gyorsan. — A *földrajz* tanításánál a folyók, hegyek, helységek stb. kikeresésénél, a térkép ismeretésénél ismét jó szolgálatot tesz e módszer.

A természetrajz, természettan, történelem, polgári jogok és kötelességek az 5-ik és 6-ik osztály tantárgyai, tehát azon osztályokéi, melyekből *kikérdezőinket* választjuk. Ezen osztályok tanoncjai már *végzik* iskolájukat, már kimenőben vannak az életbe, ezekkel tehát a tanító foglalkozzék, ezeknek száma az osztatlan iskolában különben sem nagy.

A *torna*-tanításnál azonban — a rendgyakorlatoknál szakaszokat csinálunk és minden szakasz élére egy ügyes fiút állítunk, ki saját szakaszát gyakorolja.

Végre az iskolában, az iskolán kívül, a templomban a rendtartásnál is igénybe vehetjük a nagyobb gyermekek segélyét.

Azonban ne feledjük el, hogy a gyermek még nem férfi, hogy a *tanító mi* vagyunk és nem a gyermekek! Ne bizzuk a dolgot egészen a *kikérdezőkre*, mert a tanítás a mi kötelességünk, és a tanítás nem is oly könnyű dolog, hogy azt gyermekek is elvégezhetnék.**) Különösen vigyázzunk, hogy *kikérdezőink* igazságosak legyenek. Az árulkodást vagy részrehajlást el ne tűrjük. A megvesztegethető gyermeket semmire se használjuk. A *kikérdezői* tisztség mindig kitüntetés legyen! — Egyébiránt „mindent megpróbáljatok, ami jó azt megtartsátok“, mondja szent Pál apostol.

Levelezés.

G.-Sz.-Kereszt, okt. hó.

Méltóságos Bende Imre besztercebányai püspök úr, az igazi tanítóbarát f. é. szeptember hó 28-án a következő eljárással szaporította a tanítók javára véghezvitte számtalan jótetteinek számát.

*) A tanító mindenkor a legnagyobb gonddal nézze végig minden gyermek írását, s nézesse át a tanítványokkal is egymásét s az ejtett helyesírási s gondolat-kifejezésbeli hibákat velük együtt, s különösen általuk javíttassa ki. (Püspöki tanterv, 7. lap.)

**) De e módszer alkalmazása által a gyermekekből is tanítókat nevelünk, kik majdan mint apák felette nagy segítségére lehetnek a tanítónak. B e k ü l d ő.

A Népnevelő 1891 ik évfolyamának ötödik számában »Az igazság szolgálatában« című cikkemben elpanaszoltam állásomból kifolyó kényes helyzetemet. Bár alá nem irtam nevemet, mind a mellett e lap t. olvasói között többen kitalálták az Oedipus titkát, — a B. P. A. alatt rejlő nevet. Jelen válasz megírására nem a kötelesség kényszerített, de az örömrádat buzdítása szorított. — Igen, kimondhatatlan nagy örömmel írom jelen soraimat, de nem azért mert én örülök, hanem hogy a velem reménykedők is örüljenek. Az, a miről írok, tisztán tanítói ügy, és pedig olyan, a mely anyagánál fogva megérdemli a közzétételt.

Az ügy, illetve incidens a következő:

Állomásom elfoglalása után a kijelölt és az »iskolai vallományban« meghatározott számú házbán elfoglaltam a két szobából álló tanítói lakást, minden megjegyzés vagy feltétel nélkül. Ezen lakást saját költségemre kifesttettem és berendeztem. Egy évig minden, az iskolaszék részéről szóló megjegyzés nélkül laktam e két szobában, gondolva, jogosan illet engem e lakás.

Az első évben tanítottam egy teremben az I., II. és III. osztályt, volt 86 tanítványom. És végén jött a megyei tanfelügyelő és azt javasolta, hogy tanítsam csak az I. és II-ik osztályt egy teremben és a III. osztályt vegye át üggyársam, a kire ez az osztály a helyes tanítási beosztás szerint amugy is tartozik.

Mert a III., IV. és az V. VI. osztály amugy is csak két, ellenben az I., II., III. osztály egy teremben is három szakaszt képez. Ugy is történt. Az év elején üggyársamhoz küldtem a III. osztályba való tanítványaimat, és üggyársam elfogadta. De mi történt? Üggyársam december közepe táján iskolája túltömöttsége miatt panaszt emelt az iskolaszéknél. Az iskolaszék 1890. évi december hó 14-én ülésezett és azt határozta el, hogy: »Miután a II-ik osztályu tanterem túltömött, azért az I-ső osztályu tanító lakszobájából — a mely sokkal nagyobb, világos, és száraz — iskolát és az iskolából, — a mely nedves és sötét — lakószobát fognak alakítani. Én fellebbeztem, és lakásom ez ideig megmaradt.

Püspök úr ő méltósága rögtön intézkedett, a mennyiben kérvényemet átadva a ker. tanfelügyelőnek megmondta, hogy igen is lakszobámból alakíthatnak iskolát, de az iskolából olyan lakást kell a tanítónak csinálni, a mely a jó lakás kellékeivel bír. A tervet főt. Vetzél István püspöki titkár és szentszéki ülnök úr előmutatása után a püspöki uradalmi mérnök csinálta meg. A terv kitűnő volt, de a költség előirányzatot a közs. előjáróság sokalta.

A közs. előjáróság csinált egy olyan tervet, a mely a legolcsóbb.

Szeptember 28-án eljött hozzám a bíró és azt mondta, hogy a közs. előjáróság határozata értelmében ő az iskolából számomra lakást készít, illetve a falba egy ajtót töret, és nekem el kell hagynom szobámat.

Miután tudtam, hogy a püspöknek joga van a püspöki elaboratum alapján az iskolai dolgokat

is tárgyalás és eldöntés végett a consistoriumra bízni, és hogy az iskolai épületek felállítására, a mennyiben ez az egyházmegyei alapítványok terhére vagy igénybevétele mellett tervezetik — az egyházmegyei tanfelügyelő hatáskörébe tartozik — fellebbeztem.

Mit tegyek? Irjak-e a szolgabírói hivatalnak, a tanfelügyelőnek, a miniszternek? Mig én megírom a folyamodványt, gondoltam, rég le lesz döntve a fal, és mig megkapnám a választ és megtörténnék az intézkedés, addig a sorvadás jóllakhatnék rajtam. Nem hagyom magamat kiebrudalni. Felöltözök és megöltve a kőműveseknek, hogy munkájukat folytassák, szaladtam egyedüli megmentőmhöz, igazi pártfogómhoz, *Bende Imre* püspök úr ő méltóságához. Szívesen fogadott, olyan nyájasan és szeretettel teljes szavakkal kérdezte mi bajom történt, hogy bátorságot vehettem magamnak bajomat úgy előadni, mint szívemből megmondani kívántam. Láttam ő méltósága arcából, hogy velem érez, hogy bajom mennyire elszomorította, igazán annyira meg voltam hatva, hogy nem fájdalommal, de örömet éreztem annak tudatában, hogy van ember a kinek a tanítói ügyek és bajok iránt van érzéke. Felsőhajtvá gondolám: Vajha minde-nütt így volna!

Dél előtt $\frac{3}{4}$ 12 órakor elhagytam a püspöki palotát, és délután 3 órakor ügyem el volt intézve.

Főt. Vetzél István püspöki titkár úr tapintatos eljárásával megmondta a bírónak, hogy ő méltósága az iskolaszék határozatát visszatetszéssel fogadta és végrehajtásában akarátának ellenkezését és óhajának megsértését találná; mert ő méltósága kívánsága az, hogy nemesak az iskola, de a tanító lakása is kifogástalan legyen stb. stb.

Hálát rebegnek ajkaim ő méltósága ezen nemes tetteért és azon jótéteményeért, melyet ezen pártfogása által egészségemnek adni kegyes volt.

Hogyha ő méltósága hathatós pártfogásába nem veszi ügyemet, találtam volna-e hivatalos uton orvoslást, és felfolyamodásom által kellő és kielégítő intézkedés történt volna-e?

Bielek Pád. Antal.

Irodalom és művészet.

— **Irodalmi értesítés.** Van szerencsém a főt. lelkeskedő papsággal tudatni, hogy »*Házassági felmentvények*« című munkámat sajtó alá adtam s f. év december havában fog megjelenni. Előfizetési ár f. hó végéig 3 forint vagy megfelelő számú intentió. Bolti ára magasabb lesz. — »*Házassági akadályok*« című munkámból is néhány példánnyal még rendelkezem. Ára füzve 3 forint 50 kr., kötve 4 forint. Tisztelettel: Marosujvárt (Erdély) 1891., október 6-án. *Dr. Lukács Antal.*

— **Fölhívás előfizetésre.** A magyar katolikuság szellemi táplálására, az elterjedt gonosz sajtó ellensúlyozására s a jó magyar nép fölvilágosítására és vezetésére jövő januártól »*Magyar Néplap*« cím alatt egy politikai hetilapot fognak megindítani.

A Magyar Néplap, mint czime is mutatja, a népe, a tömegé kíván lenni. Le akár menni a legplacsosnyabb kunyhóba, a legszegényeb viskóba is, hogy mindenütt oktasson, felvilágosítson, vezessen és vigasztaljon.

Ahol a *Szent-Család* kalendáriuma megfordul és kedvél, onnét a néplap se akar elmaradni, s ott ha megismerik, megszeretik a néplapot is: mert a Szent-Család kalendáriumhoz hasonló kifogástalan *katholikus* szellemben lesz megírva, s fölvilágosít, tájékoztat és értesít mindenről. A politikai és egyházügyi eseményeket nemcsak leírja, hanem meg is magyarázza, hogy a nép értse és világosan ismerje.

A képviselők működését kemény bírálat alá veszi s kijelöli: ki minő *katholikus*? s így ki mennyire érdemi meg a *katholikusok* támogatását? — Szépirodalmi rovatában csak nemesírányú és jól átgondolt dolgozatok látnak napvilágot.

Lesz jó hírvovata, mely a hét legérdekesebb eseményeiből alkot tükröt, de nem fog vértől párologni mint a képes néplapok legtöbbjéé, hol azt a számot tartják legérdekesebbnek, melyben legtöbb gyilkosság és öngyilkosság van szépen leírva, hogy a kevésbbé vallásos szinte kedvet kap az ujságba jutás szomorú dicsőségére. Ha hasonló esetet közérdekű voltánál fogva nem hagyhatunk megemlítés nélkül, a megrovás soha se marad el.

Irodalmi rovata csak jó könyveket emlit föl és ajánl.

Szóval az egész lap úgy lesz összeállítva, hogy a lefolyt hét hü tükrét képezze, a népet fölvilágosítsa, vezesse és a vallás-erköles irány minden rovatából kidomborodjék.

Terjedelme 12 teljes oldalt tesz. Ha a pártolás aránya megengedi, többször 16 oldalra bővítjük s időnkint képekkel díszítjük.

Ara egész évre csak 1 frt 20 kr., tehát egy hónapra csak 10 kr. lesz. — Megjelenik minden pénteken, hogy szombat estére távolabbi előfizetőink is megkaphassák. — Miatán az ár *mesésen csekély*, csak nagyszámu megrendelés biztosíthatja.

Alázattal kérjük azért a népek Istentől rendelt vezetőit, a ftdő lelkészkező papságot, kiknek legtöbb alkalmuk van a nép szellemi elhagyatottságáról szomorú bizonytságot tenni: *hassanak oda, hogy a megindítandó néplap plébániájuk területén jól elterjedjen, s annyi példányban rendeljék meg, ahányban a Szent-Család-naptár elfogyott.*

Továbbá kegyeskedjenek *neveket adni*, melyek alatt a nép számára irt föl hívást és gyűjtőivet megküldhetnek.

A nép szeret olvasni, áldoz is a betűért, de nem érti a megrendelés módját. Legyenek szivek ilyen esetben e csekély fáradságot magukra vállalni.

Ha találkozunk jólelkű emberek, kiket a gyűjtéssel meg lehet bizni: járassák velük sorba a házakat és szölitassanak föl mindenkit. Fizetni lehet apró részletekben is, s akkor mikor könynyebben esik, csak azt kérjük, hogy az év leforgása alatt az 1 frt 20 kr. törlesztessék. — A gyűjtők

a lapot féláron kapják s ha huszonötnel több előfizetőt tartanak számban s szegények, kívánságukra ingyen.

Föl a szent hadjáratra! Annak imádandó nevében, kinek dicsőségét czélozzuk! — Isten segítő malasztja velünk!

Pozsony, 1891. október hó 22-én.

Németh Gellért, *Lepsényi Miklós,*
a »Magyar Néplap« társ- a »Magyar Néplap« felelős
szerkesztője. szerkesztője.

— **Értesítés.** Van szerenésém jelenteni, hogy a papi adomák, ötletek és jellemvonások II. kötetét sajtó alá adtam, mely gyűjtemény *Fráter Jukundian* cím alatt néhány hét mulva meg fog jelenni. Tisztelettel kérem az I. kötetnek (*Páter Hiláriusz*) megrendelőit, sziveskedjenek értesíteni, vajjon e II. kötet megküldését, mely káplánok, paptanárok, szerzetesek, kispapok, atyafiak és a derült kedélyű *Fráter Josephus* válogatott adomái fogja tartalmazni — ohajtkák-e? Egy füzött példány ára most még 1 frt 20 kr a kötötté pedig 1 frt 70 kr. Megjelenése után valamivel drágább lesz. Eger (Iyecum), 1891. okt. 19. *Babik József*, tanítóképző tanár.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Kingyera Károly udvarnoki esperes-plébános 2250. sz. gyűjtőívén: *Kingyera Károly* 1 frt, *Skoff Géza* udvarnoki kántortanító 50 kr., *Kubicza Gy.* udv. segédtanító 30 kr., *Dr. Steinhöfer Gyula* ujlaki pleb. 1 frt, *Janek Guido* káplán 50 kr., *Paulovics Pál* a.-récsényi plébános 50 kr., *Szabó Béla*, h-kürthi ktanító 30 kr., *Czeppan Gábor* assakürthi kt. 30 kr., *Krajesovics János* egerszegi kt. 50 kr., *Pach István* lakácsi kt. 30 kr., *Hornyák Ágost* bajmóczki kt. 30 kr., *Skvaró Ágost* a.-récsényi kt. 30 kr., *Szedlárík Mihály* románfalvi kt. 30 kr., *Kuesera János* üzbéghi kt. 40 kr., *Hankóczy Antal* sarluskai tanító 20 kr., *Hankóczy Vilmos*, csekeji tanító 20 kr. — Összeg: 6 frt 60 kr.

Sümegh István csúzi tanító gyűjtése: *Brühl A.* pléb. 2 frt, *Pfleger Mihály* pléb. 1 frt, *Báthy Gy.* jegyző 1 frt, *Geleta József* 20 kr., *Tavassy Endre* 50 kr., *Porubszky Károly* 1 frt, *Putanich János* 1 frt, *Rajesányi István* 50 kr., *Mattey Ferencz* 25 kr., *Sándor Péter* 1 frt, *Szabó Albin* 25 kr., *Cservik Gábor* 1 frt, *Mátéffy Nándor* 20 kr., *Virsik István* 20 kr., *Daday János* 20 kr., *Szabó János* 20 kr., *A gyűjtő* 1 frt. — Összeg: 11 frt 50 kr.

Vida Dániel bajai ig.-tan. 427. sz. gyűjtőívén: *Király Béla* 50 kr., *Bajavidéki rk. tanító-egylet* 25 frt, *Tóth Márton* garai tanító ívén: 4 frt, *Vida Dániel* az összeggyűjtött szivarvegekből: 1 frt. — Összeg: 30 frt 50 kr., mely összeg a bajai takarékpénztárban van elhelyezve.

Berencz Mihály ujvidéki tanító 595. sz. gyűjtőívén: *Kovács János* főgymn. tanár 1 frt, *Berencz*

Mihály tanító 1 frt, Csecs Konrád tanító 1 frt. —
Összeg: 3 frt.

A 3397. sz. gyűjtőiben: *Huszár Gyula* Nagy-
kütű, 1 frt.

Eddigi gyűjtés . . . 1767 frt 80 kr.

és 2 drb □

Összesen . . . 1833 frt 27 kr.

és 2 drb †

Közli *Zelliger Vilmos*, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

Negyedszázados jubileum. Az országszerte ismert, kitűnő hírnévnek örvendő *eszlergom-vízivárosi érs. nőnevelő-intézet* érdemekben gazdag főnöknője *M. Remigia*, foyó hó 15-én huszonöt éves fogadalmi jubileumát ünnepelte. Az intézet ez alkalomból október 14. és 15-én kegyeletes ünnepélyeket rendezett, melyeknek sorrendje a következő volt: *I. Öröm-ünnep* 1891. október 14-én, kezdete esti 6 órakor. *Műsor.* Nyitányul: Marsch, Ketterertől, 4 kézre előadták: Fischer Gizella és Illés Irén. »*A hivatás győzelme*«, allegóriai jelenet. Ez ünnepi alkalomra írta *Rosty Kálmán*. Személyek: Malaszt, Tillmann Margit. Szegénység, Szabó Anna. Szüzesség, Hegedüs Elza. Engedelmesség, Golakovszky Erzs. Sz. Növelés, Kiss Irén. Világ, Lestyanszky Erzs. Kincs, Helle Ilona. Gyönyör, Schéda Ida. Hiuság, Perina Mariska. Jozefin, Fischer Gizella. Valse de 'fleurs, Ketterertől. Négy kézre előadták: Vaskovits Gizella és Illés Ilona. *Megvilágított élő kép.* Üdvözlő beszéd. Szerző *Dr. Walter Gyula*. Szavaltta Illés Ilona. Grand Galopp de concert, Ketterertől. Négy kézre előadták: Pongrácz Clarissa és Trautwein Irén. La vie de Jeanne d'Arc, par Delavigne. Szavaltta: Tillma Margit. La cloche, három hangban. Énekelte az intézeti énekkar. Fiametta. Románcz a »Boccaccio« című operetéből. Czimbalmon előadta: Czillek Matild. I crociati a Gerusalemme, di Torquato Tasso. Szavaltta Vaskovits Gizella. Potpourri, J. Raabtól. Négy kézre előadták: Lestyánszky Erzsike és Tillman Margit. Gnädig und ungnädig, dialogus. Előadták Pongrácz Clarissa és Emele Klára. Die stille Wasserrose, Abttól. Zongora és hegedü-kisérettel három hangban énekeltek Fischer Gizella, Tillmann Margit, Illés Ilona, Fischer Gabriella, Trautwein Irén, Vaskovits Gizella. Schéda Ida és Pongrácz Clarissa. Az indiai posta. Lamothetól. Négy kézre előadták: Prausz Teréz és Vaskovits Gizella. »*Alkalmi ünnepély*«, vigjáték. Személyek: Hegyessyné asszonyság, Illés Ilona. Róza, Illés Irén. Klára, Trautwein Irén. Juliska, Winternitz Ida. Krisztina, Pharao kiraly, Fischer Gabriella. Teréz, az egiptomi József, Strobentz Margit. Mariska, Puthifár, Szeffert Margit. Ilona, pohárnok, Balogh Irén. Anna, Schipler Melánia. Gertrud, Brokes Irénke. Egy koldusleányka, Nagy Vilma. Játszó társnók: Marschalkó Ilonka, b. Kaas Terike, Pollinger Anna, Fischer Elza, Helle Rózsa, Vass Gizella, Steinbach Frida, Fischer Helén, Kelndorfer Erzsike, Mersits Vilma, Trautwein Vilma, Mácsay Elza, Brunner Henriette, Beneze Aranka, báró

Kaas Erzs. Kimenetre: *Öröminduló.* Előadták Vaskovits Gizella és Trautwein Irén. — Megvilágított csoportozat. *II. Hálaadó-ünnep* 1891. október 15-én a zárda-templomban. Reggeli 10 órakor ünnepélyes sz. mise, melyet nagy segédlettel méltóságos és főtisztelendő *gr. Csáky Károly* apát, kanonok úr végezett. — Az ünnepélyeken a város egész előkelősége részt vett, jeléül azon őszinte elismerésnek és tiszteletnek, melyet az ünnepelt nagy szakértelmű és lelkes tevékenysége minden oldalról élvez. Mi is a legőszintébb üdvkivánatokkal csatlakozunk a tisztelők díszes soraihoz. Adja az ég, hogy a buzgó főnökrő még igen sokáig folytatassa áldásteljes munkásságát.

Meghívó. A szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület folyó évi rendes közgyűlését méltóságos és főtisztelendő Meszlényi Gyula megyés püspök úr elnöklelte alatt *november hó 5-én*, d. e. 10 órakor tartja meg Szatmáron a püspöki palota nagytermében, melyre az egyesület t. tagjai és a tanúgy barátai szíves tisztelettel meghivatnak. A közgyűlés tárgyai: 1. Megnyitó beszéd, tartja Meszlényi Gyula püspök. 2. A jegyzőkönyv-hitelesítő küldöttség kijelölése. 3. Jelentés az egyesület 1890—91. évi működéséről Jankovics Jánostól. 4. A pénztár állásának kimutatása. 5. Az alapszabály módosítására kiküldött bizottság és választmány jelentése, előadó Erdélyi Imre. 6. A pályázat eredményének kihirdetése, a bírálati jegyzőkönyv felolvasása. 7. Neveléstani értekezés Ember Károlytól. 8. Gyakorlati tanítás, tartja Méder Mihály. 9. Javaslat a nyugdíjtörvény revíziója tárgyában, előadó Erdélyi Imre. 10. Két választmányi tag választása. 11. Indítványok. 12. A jövő évi közgyűlés helyének megállapítása. A gyűlést a székesegyházban 8 órai szent mise előzi meg. A gyakorlati tanítás fél 9 órakor a szatmári róm. kath. népiskola I. osztályu tantermében tartatik meg. A délutáni órákban a róm. kath. temetőben néhai Dorogi Antal volt szatmári r. k. tanító siremlékét az egyesület megkoszoruzza s ez alkalomból Jandrics János apát-esperes megboldogult kártársunk felett emlékbeszédet tart. Ennek végeztével megtekintjük a nagy gőzmalmot és a Göbl-féle fűrészelő telepet. Kelt a szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület vagy választmányának 1891. évi szeptember hó 30-án tartott üléséből. *Tóth Sándor*, elnök. *Erdélyi Imre*, jegyző.

Dölt irás — álló irás. Az orsz. kozoktatási tanács a minap több fontos tanügyi kérdést tárgyalt. A tanács elé indítvány került a dölt irás elhagyása s az álló betűk meghonosítása tárgyában. Régi panasz, hogy a tanulóknál az oly gyakran előforduló gerinczelferdüléseket, a ferde fejtartást és a bal váll lógatását számtalan esetben az okozza, hogy az iskolás gyermekek oldalt ülve írnak. Pedig mindezek a bajok elkerülhetők, ha a tanuló két karral támaszkodva asztalára, álló betűket írna, függélyesen és nem ferdén elhelyezett papírosra. Külföldön már régebben foglalkoznak ezzel a kérdéssel, sőt Csehországban már kötelezőleg be is van hozva az álló betűk használása.

Van szerencsénk a n. é. közönség és nagyrebcsült vevőink becses tudomására hozni, hogy

BUTORCSARNOKUNKAT

mely nagyszerűség tekintetében a maga nemében páratlan s méltó látványosságot képez
BUDAPEST, IV., Hatvani-utca II., I. emelet (Neruda-féle üzlet melletti palotában)
 megnyitottuk s annak egész napon át való megtekintése a n. é. közönség szabadságában áll.

Csarnokunk dús választékban tartalmaz teljes háló-, ebédlő- és dolgozó-szoba, valamint szalonberendezéseket, ó-német-, angol-, renaissance- és barock stílusban, nemkülönböztetve minden egyes butordarabot a legegyszerűbbtől a legfinomabbig, minden egyes versenyt fölülmuló legolcsóbb árak mellett, mert elvünk:

csekély haszon mellett nagy forgalmat elérni.

A n. é. közönséget kérve, hogy csarnokunkat minél számosabb látogatásával szerencsétlenül méltóztassék, maradunk hazafüi üdvözléssel

STEIER és HOFFMANN

butorhereskedők, kárpitosok és diszitők.

☛ Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. ☛

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában (Budapesten, Andrassy-út 21. sz. a.)

megjelent és a nmlt. vallás- és közokt. miniszter által általánosan engedélyezett tankönyvek.

	A miniszt. enged. száma		A miniszt. enged. száma
Magyar Abc és olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, ára kötve	16,163—1890	†Földrajz, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve	21,456—1890
Fali olvasótáblák hozzá (13 írott és 13 nyomtatott tábla) ára	16,163—1890	*Földrajz, írták Mártonffy és Pechány, a IV. oszt. sz. kötve 24 kr., az V—VI-ik osztály számára kötve	17,358—1888
Magyar Abc és olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, ára kötve	17,358—1888	Magyarország térképe, megyei beosztással Hatsek I.-ől	14,596—1879
Magyar nemzeti olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, a II. oszt. számára kötve 30 kr., a III. oszt. számára kötve 36 kr., a IV. oszt. számára kötve 40 kr., az V—VI. oszt. számára kötve	4,954—1890	Magyarország egyes megyéinek térképe, Hatsek I.-ől egy-egy 15 v.	20,477—1891
Magyar nyelvtani kézikönyv, írta Belicza József, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 18 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 24 kr., III. r. a 4. oszt. sz. kötve 24 kr., IV. r. a 5—6. oszt. számára kötve	19,906—1891	Kis atlasz, Lange és dr. Cherventől, 40 kr.	20,281—1891
Kis magyar nyelvtan, szerk. Erényi-Balassa kötve	19,444—1890	*†Első oktatás a magyarok történetében, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko, kötve	7,487—1890
Magyar Nyelvtan, osztatlan népisk. szám. Vargyas Endrétől, kötve	43,855—1889	†A Magyarok története, osztatlan népisk. számára Vargyas E.-től, kötve	42,931—1889
Német Abc és olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép, I. rész kötve	17,358—1888	Magyar alkotmánytan, írta dr. Csiky Kálmán, kötve	21,407—1891
Német olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép II. rész kötve 40 kr., III. rész 48 kr.	17,358—1888	*Rövid alkotmányt., írta Mayer Miksa 16 kr.	6,326—1890
Lesebuch für Volksschulen, szerk. Hetzel S., I. r. kötve 20 kr., II. r. kötve 28 kr. III. rész kötve	34,825—1891	Természetrájz, írta Báthory Nándor, kötve 40 kr.	14,539—1889
Deutsche Sprachlehre, írta Langraf M. I. r. kötve 36 kr., II. r. kötve	19,906—1891	Természetr., írta Sudy K. J., kötve 40 kr.	7,487—1890
Elementar Sprachbüchlein, írta Hetzel S., kötve	34,825—1891	*†Természetrájz, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve 20 kr.	49,933—1890
Német nyelvtan, gyakorlati föladatakkal, kötve	7,908—1890	Gazdasági és kertészeti füzetek, Dobóczy Lajostól, I. és II. füzet a fiúisk. szám., III. és IV. füzet a leányisk. számára, egy-egy füzet ára	11,662—1890 20,290—1891 4,068—1885
Német nyelvgy., írta Spitzer L., kötve 30 kr.	6,527—1890	*Egészségtan, írták dr. Csapody és dr. Gerlóczy, kötve	20,296—1891
Számvetési gyakorlókönyv, szerk. Faludi János, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 15 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 18 kr., III. rész a 4. oszt. számára kötve	14,539—1889 17,358—1888	Természettan, a kémia elemeivel, írta Heller Ág., kötve	15,354—1890
Földrajz, írta dr. Brózik Károly, a IV. oszt. sz. kötve 20 kr., az V. oszt. sz. kötve 30 kr., a VI. oszt. sz. kötve 20 kr.	3,983—1890	*Természettan, a vegytan elemeivel, írta Kuttner S., átdolg. Suppan, kötve 36 kr.	20,281—1891
*†Első okt. a földrajzban, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko köt. 30 kr.	14,539—1889	Természettan, írta Vargyas E., kötve 24 kr.	55,050—1890

A *gal megjelöltek német nyelven is, a †tel megjelöltek pedig tót nyelven is kaphatók.

Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve. Saját kiadásunkbeli tankönyveinkből megrendelés esetén, megfelelő ingyenpéldányokat bocsájtunk a t. cz. tanító r. rak rendelkezésére szegény tanulók között való kiosztás céljából. Az itt felsorolt és nálunk megjelent tankönyveken kívül az összes létező és bárhol megjelent iskolakönyvek nálunk is megrendelhetők. — E könyvek a vallás és közokt. miniszter úr 33028 1891. sz. a. kelt legújabb magas rendelete értelmében bármely állami vagy államilag segélyezett népiskolában, minden akadály nélkül használhatók.